

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమద్భాగవతే ఉద్ధవగీతాసు
॥ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీఉద్ధవ ఉవాచ

యస్త్వయాభిహితః పూర్వం ధర్మస్త్వద్భక్తిలక్షణః ।
వర్ణాశ్రమాచారవతాం సర్వేషాం ద్విపదామపి ॥ 12.1 ॥

యథానుష్ఠీయమానేన త్వయి భక్తిర్హృణాం భవేత్ ।
స్వధర్మేణారవిందాక్ష తత్ సమాఖ్యాతుమర్హసి ॥ 12.2 ॥

పురా కిల మహాబాహో ధర్మం పరమకం ప్రభో ।
యత్తేన హంసరూపేణ బ్రహ్మణేఽభ్యాత్థ మాధవ ॥ 12.3 ॥

స ఇదానీం సుమహతా కాలేనామిత్రకర్మన ।
న ప్రాయో భవితా మర్త్యలోకే ప్రాగనుశాసితః ॥ 12.4 ॥

వక్తా కర్తావితా నాన్యో ధర్మస్యాచ్యుత తే భువి ।
సభాయామపి వైరించ్యాం యత్ర మూర్తిధరాః కలాః ॥ 12.5 ॥

కర్తావిత్రా ప్రవక్తా చ భవతా మధుసూదన ।
త్యక్తే మహీతలే దేవ వినష్టం కః ప్రవక్ష్యతి ॥ 12.6 ॥

తత్త్వం నః సర్వధర్మజ్ఞ ధర్మస్త్వద్భక్తిలక్షణః ।
యథా యస్య విధీయేత తథా వర్ణయ మే ప్రభో ॥ 12.7 ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఇత్థం స్వభృత్యముఖ్యేన పృష్టః స భగవాన్ హరిః ।
ప్రీతః క్షేమాయ మర్త్యానాం ధర్మానాహ సనాతనాన్ ॥ 12.8 ॥

శ్రీభగవానువాచ

ధర్మ్య ఏష తవ ప్రశ్నో నైఃశ్రేయసకరో నృణాం ।

వర్ణాశ్రమాచారవతాం తముద్ధవ నిబోధ మే ॥ 12.9 ॥

ఆదౌ కృతయుగే వర్ణో నృణాం హంస ఇతి స్మృతః ।

కృతకృత్యాః ప్రజా జాత్యా తస్మాత్ కృతయుగం విదుః ॥ 12.10 ॥

వేదః ప్రణవ ఏవాగ్రే ధర్మోఽహం వృషరూపధృక్ ।

ఉపాసతే తపోనిష్ఠా హంసం మాం ముక్తకిల్బిషాః ॥ 12.11 ॥

త్రేతాముఖే మహాభాగ ప్రాణాన్మే హృదయాత్తయీ ।

విద్యా ప్రాదురభూత్తస్యా అహమాసం త్రివృన్మఖః ॥ 12.12 ॥

విప్రక్షత్రియవిట్యూద్రా ముఖబాహూరుపాదజాః ।

వైరాజాత్ పురుషాజ్జాతా య ఆత్మాచారలక్షణాః ॥ 12.13 ॥

గృహశ్రమో జఘనతో బ్రహ్మచర్యం హృదో మమ ।

వక్షఃస్థానాద్ వనే వాసో న్యాసః శీర్షణి సంస్థితః ॥ 12.14 ॥

వర్ణానామాశ్రమాణాం చ జన్మభూమ్యనుసారిణీః ।

ఆసన్ ప్రకృతయో నృణాం నీచైర్నీచోత్తమోత్తమాః ॥ 12.15 ॥

శమో దమస్తపః శౌచం సంతోషః క్షాంతిరార్జవం ।

మద్భక్తిశ్చ దయా సత్యం బ్రహ్మప్రకృతయస్త్విమాః ॥ 12.16 ॥

తేజో బలం ధృతిః శౌర్యం తితిక్షౌదార్యముద్యమః ।

స్థైర్యం బ్రహ్మణ్యతైశ్వర్యం క్షత్రప్రకృతయస్త్విమాః ॥ 12.17 ॥

ఆస్తిక్యం దాననిష్ఠా చ అదంభో బ్రహ్మసేవనం ।

అతుష్టిరర్థోపచయైర్వైశ్వప్రకృతయస్త్విమాః ॥ 12.18 ॥

శుశ్రూషణం ద్విజగవాం దేవానాం చాప్యమాయయా |
తత్ర లభ్యేన సంతోషః శూద్రప్రకృతయస్త్విమాః || 12.19 ||

అశౌచమన్యతం స్తేయం నాస్తిక్యం శుష్కవిగ్రహాః |
కామః క్రోధశ్చ తర్షశ్చ స్వభావోఽంతేవసాయినాం || 12.20 ||

అహింసా సత్యమస్తేయమకామక్రోధలోభతా |
భూతప్రియహితేహ చ ధర్మోఽయం సార్వవర్ణికః || 12.21 ||

ద్వితీయం ప్రాప్యానుపూర్వాజ్ఞనోపనయనం ద్విజః |
వసన్ గురుకులే దాంతో బ్రహ్మధీయాత చాహలాతః || 12.22 ||

మేఖలాజినదండాక్ష బ్రహ్మసూత్రకమండలూన్ |
జటిలోఽధౌతదద్వాసోఽరక్షపీఠః కుశాన్ దధత్ || 12.23 ||

స్నానభోజనహోమేషు జపోచ్చారే చ వాగ్యతః |
న చ్ఛింద్యాన్నఖరోమాణి కక్షోపస్థగతాన్యపి || 12.24 ||

రేతో నావకిరేజ్ఞాతు బ్రహ్మవ్రతధరః స్వయం |
అవకీర్ణేఽవగాహ్యప్సు యతాసుస్త్రిపదీం జపేత్ || 12.25 ||

అగ్న్యర్కాచార్యగోవిప్రగురువృద్ధసురాంఘచిః |
సమాహిత ఉపాసీత సంధ్యే చ యతవాగ్ జపన్ || 12.26 ||

ఆచార్యం మాం విజానీయాన్నావన్మన్యేత కర్త్తచిత్ |
న మర్త్యబుద్ధ్యాసూయేత సర్వదేవమయో గురుః || 12.27 ||

సాయం ప్రాతరుపానీయ భైక్ష్యం తస్మై నివేదయేత్ |
యచ్ఛాన్యదప్యనుజ్ఞాతముపయుంజీత సంయతః || 12.28 ||

శుశ్రూషమాణ ఆచార్యం సదోపాసీత నీచవత్ |
యానశయ్యాసనస్థానైర్నాతిదూరే కృతాంజలిః || 12.29 ||

ఏవంవృత్తో గురుకులే వసేద్ భోగవివర్జితః |
విద్యా సమాప్యతే యావద్ బిభ్రద్ వ్రతమఖండితం || 12.30 ||

యద్యసౌ ఛందసాం లోకమారోక్ష్యన్ బ్రహ్మవిష్టపం |
గురవే విన్యసేద్ దేహం స్వాధ్యాయార్థం బృహద్యతః || 12.31 ||

అగ్నౌ గురావాత్మని చ సర్వభూతేషు మాం పరం |
అపృథగ్గీరుపసీత బ్రహ్మవర్చస్వకల్మషః || 12.32 ||

స్త్రీణాం నిరీక్షణస్పర్శ సంలాపక్ష్యేలనాదికం |
ప్రాణినో మిథునీభూతానగృహస్థోఽగ్రతస్త్యజేత్ || 12.33 ||

శౌచమాచమనం స్నానం సంధ్యోపాసనమార్జవం |
తీర్థసేవా జపోఽస్పృశ్యా భక్ష్యాసంభాష్యవర్జనం || 12.34 ||

సర్వాశ్రమప్రయుక్తోఽయం నియమః కులనందన |
మద్భావః సర్వభూతేషు మనోవాక్కాయసంయమః || 12.35 ||

ఏవం బృహద్యతధరో బ్రాహ్మణోఽగ్నిరివ జ్వలన్ |
మద్భక్తస్తీవ్రతపసా దగ్ధకర్మాశయోఽమలః || 12.36 ||

అథానంతరమావేక్ష్యన్ యథా జిజ్ఞాసితాగమః |
గురవే దక్షిణాం దత్త్వా స్నాయాద్ గుర్వనుమోదితః || 12.37 ||

గృహం వనం వోపవిశేత్ ప్రవ్రజేద్ వా ద్విజోత్తమః |
ఆశ్రమాదాశ్రమం గచ్ఛేన్నాన్యథా మత్పరశ్చరేత్ || 12.38 ||

గృహార్థీ సదృశీం భార్యాముద్వహేదజగుప్సితాం ।
యవీయసీం తు వయసా యం సవర్ణామనుక్రమాత్ ॥ 12.39 ॥

ఇజ్యాధ్యయనదానాని సర్వేషాం చ ద్విజన్మనాం ।
ప్రతిగ్రహోఽధ్యాపనం చ బ్రాహ్మణస్యైవ యాజనం ॥ 12.40 ॥

ప్రతిగ్రహం మన్యమానస్తపస్తేజోయశోనుదం ।
అన్యాభ్యామేవ జీవేత శిలైర్వా దోషదృక్ తయోః ॥ 12.41 ॥

బ్రాహ్మణస్య హి దేహోఽయం క్షుద్రకామాయ నేష్యతే ।
కృచ్ఛాయ తపసే చేహ ప్రేత్యానంతసుఖాయ చ ॥ 12.42 ॥

శిలోఽఛవృత్త్యా పరితుష్టచిత్తో
ధర్మం మహాంతం విరజం జషాణః ।
మయ్యర్పితాత్మా గృహ ఏవ తిష్ఠన్
నాతిప్రసక్తః సముపైతి శాంతిం ॥ 12.43 ॥

సముద్ధరంతి యే విప్రం సీదంతం మత్పరాయణం ।
తానుద్ధరిష్యే న చిరాదాపద్భ్యో నౌరివార్ణవాత్ ॥ 12.44 ॥

సర్వాః సముద్ధరేద్ రాజా పితేవ వ్యసనాత్ ప్రజాః ।
ఆత్మానమాత్మనా ధీరో యథా గజపతిర్గజాన్ ॥ 12.45 ॥

ఏవంవిధో నరపతిర్విమానేనార్కవర్చసా ।
విధూయేహశుభం కృత్స్నమింద్రేణ సహ మోదతే ॥ 12.46 ॥

సీదన్ విప్రో వణిగ్వృత్త్యా పణ్యైరేవాపదం తరేత్ ।
ఖడ్గేన వాఽపదాక్రాంతో న శ్వవృత్త్యా కథంచన ॥ 12.47 ॥

వైశ్వవృత్త్యా తు రాజన్యో జీవేన్మగయయాఽఽపది ।
చరేద్ వా విప్రరూపేణ న శ్వవృత్త్యా కథంచన ॥ 12.48 ॥

శూద్రవృత్తిం భజేద్ వైశ్యః శూద్రః కారుకటక్రియాం ।
కృచ్ఛాన్ముక్తో న గర్వేణ వృత్తిం లిప్సేత కర్మణా ॥ 12.49 ॥

వేదాధ్యాయస్వధాస్వాహా బల్యన్నాద్వైర్యథోదయం ।
దేవర్షిపితృభూతాని మద్రూపాణ్యన్వహం జయేత్ ॥ 12.50 ॥

యదృచ్ఛయోపపన్నేన శుక్లేనోపార్జితేన వా ।
ధనేనాపీడయన్ భృత్యాన్ న్యాయేనైవాహరేత్ క్రతూన్ ॥ 12.51 ॥

కుటుంబేషు న సజ్జేత న ప్రమాద్యేత్ కుటుంబ్యపి ।
విపశ్చిన్నశ్వరం పశ్యేదదృష్టమపి దృష్టవత్ ॥ 12.52 ॥

పుత్రదారాప్తబంధూనాం సంగమః పాంథసంగమః ।
అనుదేహం వియంత్యేతే స్వప్నో నిద్రానుగో యథా ॥ 12.53 ॥

ఇత్థం పరిమృశన్ ముక్తో గృహేష్వతిథివద్ వసన్ ।
న గృహైరనుబధ్యేత నిర్మమో నిరహంకృతః ॥ 12.54 ॥

కర్మభిర్గృహమేధీయైరిష్ట్యా మామేవ భక్తిమాన్ ।
తిష్ఠేద్ వనం వోపవిశేత్ ప్రజావాన్ వా పరివ్రజేత్ ॥ 12.55 ॥

యస్తాసక్తమతిర్గేహా పుత్రవితైషణాతురః ।
స్త్రీణః కృపణధీర్మాథో మమాహమితి బధ్యతే ॥ 12.56 ॥

అహో మే పితరౌ వృద్ధౌ భార్యా బాలాత్మజాఽఽత్మజాః ।
అనాథా మామృతే దీనాః కథం జీవంతి దుఃఖితాః ॥ 12.57 ॥

ఏవం గృహేశయాక్షిప్తహృదయో మూఢధీరయం ।
అతృప్తస్తాననుధ్యాయన్ మృతోఽంధం విశతే తమః ॥ 12.58 ॥

॥ ఇతి ఉద్ధవగీతాసు ద్వాదశోఽధ్యాయః సమాప్తః ॥